

Brüssel, 9.6.2017
COM(2017) 312 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

Keskkonnaalase aruandluse ühtlustamise meetmed

{SWD(2017) 230 final}

1. SISSEJUHATUS JA TAUST

Me kõik tahame teada, kas õhk, mida hingame, ja vesi, mida joome, on tervislikud, ning kas meie rannad ja järved on puhtad. Euroopa üldsusel on õigus teada kohaliku looduskeskkonna kvaliteeti ja seda, kas ELi meetmete abil olukorda parandatakse.

Selle teadmine eeldab teabevoogude haldamist. Teavitamine Euroopas algab tavaliselt kohalikul tasandil: õhusaaste, looduse seisundi, veekvaliteedi jms **keskkonnaseire** seisneb eelkõige selle märkamises, mis meie keskkonnaga n-õ kohapeal toimub. Osa niisugusest teabest **edastatakse** seejärel ELi tasandil ja üldsusele. Euroopa tasandil kasutatakse seda **õiguslikuks järelevalveks**, et kontrollida, kas õigusaktid täidavad tõhusalt oma eesmärgi.

Mõni keskkonnanaruanne on eriti huvipakkuv. ELi iga-aastased suplusveearuanded tõmbavad tähelepanu kogu Euroopas. 2016. aastal vaadati Euroopa Keskkonnaameti (EEA) veebis esitatud teavet üle 73 000 korra. Mõned muud Euroopa Komisjoni avaldatud aruanded jäävad laiale avalikkusele suuresti märkamatuks, kuid need täidavad siiski õigusliku järelevalve ja ELi õiguse kohaldamise seisukohast tähtsat eesmärgi.

Poliitika- ja keskkonnanalane aruandlus sisaldab olulisi fakte ja teavet, mis on vajalikud teadlike otsuste langetamiseks. Aruandlus on keskkonnapoliitika rakendamise läbivaatamise¹ analüüsi-, dialoogi- ja koostööetapis peamine töövahend.

Samas toob aruandlus kaasa kulud Euroopa Liidu liikmesriikidele ja ettevõtetele, mistõttu tuleb leida tasakaal parema teabe nõudluse ja selle pakkumise kulude vahel. Seetõttu algatati 2015. aasta mais parema õigusloome paketi² muu hulgas keskkonnanalaste aruandlusnõuete põhjalik läbivaatamine aruandlusele ja õiguslikule järelevalvele keskendatud toimivuskontrolli vormis³.

Käesolevas aruandes tutvustatakse toimivuskontrolli tulemusena koostatud tegevuskava, millega tagatakse, et ELi keskkonnaõiguse soovitud mõju saavutatakse kohapeal. Eesmärk on Euroopa üldsust saavutustest paremini teavitada ja samal ajal vähendada riiklike haldusasutuste ja ettevõtete halduskoormust.

2. TOIMIVUSKONTROLLI TULEMUSED

Toimivuskontrolliga püüti leida tasakaal kahe aspekti vahel. Ühest küljest tähendas see olukorra hindamist eemalt, et saada aruandlusvoogude kohta parem ülevaade ja rohkem teavet. Teisest küljest oli vaja tutvuda eri aruandlusvoogude üksikasjade ning nendega kaasnevate probleemidega ja sellest õppida. Eesmärk oli olla võimalikult põhjalik, kuid tähtis oli ka asja hallata. Kohaldamisalaga seotud põhiküsimused olid järgmised:

- Aruandluskohustus tähendab õigusnorme, mille alusel nõutakse andmete, teabe või aruannete esitamist komisjonile või Euroopa Keskkonnaametile. Selliste aruannete

¹ COM(2017) 63.

² „Parem õigusloome paremate tulemuste saavutamiseks – ELi tegevuskava“ (COM(2015) 215).

³ Lävivaatamine ei hõlma kliimaaruandeid. Kliima- ja energiapoliitika puhul on komisjon juba teinud ettepaneku planeerimis-, aruandlus- ja järelevalvekohustuste lihtsustamiseks: vt energialiidu juhtimist käsitlevat Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruseettepanekut (COM(2016) 759). Üldisemalt on seoseid keskkonna ja muude valdkondade (energia, kliima, põllumajandus, merendus jne) aruandluse vahel käsitletud sidususe punktis allpool.

peamine eesmärk on võimaldada komisjonil jälgida ELi õiguse kohaldamist liikmesriikides. Seega hõlmab toimivuskontroll nn õiguslikku järelvalvet, kuid mitte kohapealset keskkonnaseiret selle kõige laiemas tähenduses.

- Lisaks ELi tasandi aruandluse analüüsile uuriti toimivuskontrolli käigus ka seda, kuidas teavet hiljem levitatakse.
- Mitte kõik toimivuskontrolli ajal analüüsitud aruandluskohustused ei ole otseselt direktiivides või määrustes sätestatud. Paljud neist on sätestatud delegeeritud õigusaktides või rakendusaktides või lepitud kokku suunistes või mittemetlike kokkulepete alusel.

Esitati kaksikümmend hindamisküsimust, mille peamine eesmärk oli selgeks teha, kas õige teave tehakse kättesaadavaks õigel ajal, õigel viisil ja võimalikult väikeste kuludega. Huvirühmasid küsitleti veebis ja regulaarselt toimunud töötubades. Keskkonnapoliitikaga seoses kehtib 181 aruandluskohustust, mis on sätestatud 58 ELi keskkonnaalases õigusaktis. Nendega nõutakse numbrilist ja georuumilist teavet, kuid enamik teavet tuleb esitada tekstiformaadis, mille puhul on aruandlus, struktureerimine ja analüüsimine kõige keerulisem. Aruannete esitamise sagedus on erinev. Umbes pool aruannetest tuleb esitada iga kahe või enama aasta järel ning umbes poolte aruannete puhul esitab komisjon omakorda aruande muudele ELi institutsioonidele. Protsessid on samuti erinevad, kuid kõige paremini tundub toimivat see, kui andmeid töötleb Euroopa Keskkonnaamet. Kokkuvõtteks jõuti hindamise tulemusena järgmisele järeldusele.

- **Tulemuslikkus** on aastate jooksul märkimisväärselt paranenud ja seda peetakse üldiselt rahuldavaks. Sellegipoolest on veel arenguruumi mõne valdkondadevahelise küsimuse (nt protsesside suurem ühtlustamine) ja konkreetsete õigusaktide puhul.
- Aruandlus on suuresti **tõhus** ning halduskoormus (hinnanguline kulu aastas on 22 miljonit eurot) on mõõdukas, õigustatud ja proportsionaalne. Saadav kasu, nagu tõhusam ja sihipärasem rakendamine ning üldsuse parem teavitamine, kaalub kulud tugevalt üles. Tõhusust saaks veelgi suurendada, kui ühtlustada protsessi horisontaalsemal ja strateegilisemal viisil. Mõni aruannete sisu, esitamise aega ja sagedust ning protsessi puudutav muudatus võiks samuti tõhusust suurendada, kuid osa niisugustest muudatustest nõuaks asjaomaste õigusaktide muutmist.
- Aruandluskohustuste **sidusus** on suurel määral saavutatud näiteks põllumajandus-, kliima-, energia- ja merenduspoliitika valdkonnas. Sellegipoolest tuleks kaaluda, kas sidusust on võimalik mõne nende valdkondade vahel ning rahvusvaheliste kohustustega seoses suurendada.
- Enamik aruandluskohustusi on **asjakohased**, kuid arenguruumi on (nt täiustatud tehnilised lahendused) ning võiks kaaluda ka alternatiivseid lähenemisviise (nt riiklike andmete traalimine). Keskkonnaaruannetes peaks rohkem kasutama teavet, mis on strateegiline, kvantitatiivne ja paremini reguleeritav (nt põhinäitajate kasutamine). See vähendaks praegu nõutava tekstilise teabe hulka.
- Sellel on **ELi jaoks lisaväärtus**, kuna praeguste aruannete eelis on võrreldav ja järjepidev teave, mis riiklikul tasandil puudub. Samas võivad alternatiivsed lähenemisviisid, nagu asjakohase keskkonnateabe aktiivne levitamine riiklikul tasandil, pikas perspektiivis vähendada vajadust ELi tasandil aruandluse järele.

Tabel 1. Tulemuste ülevaade (üksikasjalikuma teabe saamiseks vt SWD(2017) 230). Protsendimäärad on seotud kas analüüsitud 58 õigusakti või 181 aruandluskohustusega, sõltuvalt olemasolevatest andmetest.

Teema	Protsendimäär
Komisjoni poolt juba ette pandud õigusaktide muutmine, mis ühtlustaks aruandlust (seotud õigusaktidega)	16 %
Kindlaks tehtud aruandlusprobleemid, mis võivad viia seadusandlike muudatusteni (seotud õigusaktidega)	12 %
Aruandlus, mis sisaldab parimate tavade näiteid (seotud õigusaktidega)	19 %
Aruandlus, mida peetakse väga kasulikuks (seotud aruandluskohustustega)	39 %
Aruandlus, mida ei peeta eriti kasulikuks (seotud aruandluskohustustega)	9 %
Aruandlus, milles võiks parandada näitajate kasutamist (seotud õigusaktidega, tuginevad sõeluuringu analüüsile)	86 %
Aruandlus, mis tugineb peamiselt tekstilisele teabele (seotud aruandluskohustustega)	76 %
Aruandlus, milles võiks parandada välist sidusust (seotud õigusaktidega, tugineb sidusrühmade tagasisidele)	29 %
Aruandlus, milles esinevad märkimisväärsed viivitused (seotud komisjoni aruannetel põhinevate 78 aruandluskohustusega)	27 %

Tõendite põhjal võib järeldada, et enamik aruandluskohustusi täidavad üldiselt oma eesmärgi. Lisaks on viimastel aastatel tehtud mitmes valdkonnas suuri edusamme (vt punkt 3).

Allesjäänud probleemide lahendamiseks on vaja:

- tagada, et kõik aruandluskohustused sisaldaksid põhinäitajaid, mis on vajalikud selleks, et hinnata, kas aruandlus on eesmärkide saavutamiseks asjakohane ja tulemuslik;
- vähendada teksti vormis aruandlust käsitlevaid nõudeid ja edendada head IT tava, nt ühiseid avatud allikate standardeid;
- edendada aktiivse levitamise head tava;
- ühtlustada aruandluskohustuste ajakava ja sagedust, et see vastaks paremini peamistele poliitikatsükli vajadustele;
- ühtlustada ja koondada protsesside (teatud) aspektid, et muuta need tõhusamaks ja tulemuslikumaks ning
- kasutada paremini ELi allikatest (nt Copernicuse programm⁴) või otse üldsuselt (nt kodanike teadusalgatuste kontekstis⁵) pärinevaid andmeid.

⁴ www.copernicus.eu

Üldiselt on moderniseerimine ja ühtlustamine võimalik, kui rakendada ühtsema lähenemisviisi raames parimaid tavasid järjekindlamalt. See tugevdaks keskkonnapoliitika tõenditebaasi ja muudaks ühtlasi protsessi lihtsamaks ja usaldusväärsemaks.

3. EDUSAMMUD

Komisjon on teinud pikka aega koostööd liikmesriikidega, et ühtlustada keskkonnaalast aruandlust⁶. Viimasel ajal on komisjon juba algatanud hulgaliselt muudatusi, mis on osaliselt inspireeritud toimivuskontrollist. Need hõlmavad muudatusi komisjoni ettepanekutes, mis käsitlevad jäätmealaseid õigusakte⁷ ning ühtlustatud aruandluse direktiivi⁸ kehtetuks tunnistamist, mille tegelik kasu ilmneb lähiaastate jooksul. Muudatusi on tööpoolest juba tehtud või ollakse neid tegemas sellistes peamistes keskkonnapoliitika valdkondades nagu õhk, vesi ja loodus (vt ülevaate saamiseks tabel 1, SWD(2017) 230). Muudatused näitavad, et samal ajal on võimalik kärpida kulusid ja parandada teabe kvaliteeti.

Õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) kohase keskkonnaalaste õigusaktide hindamise käigus käsitletakse keskkonnuaruandlust ja -seiret käsitlevaid küsimusi süstemaatiliselt. Need hinnangud on oluline ajend teha muudatusi seal, kus neid on vaja. See puudutab näiteks INSPIRE direktiivi hindamist⁹.

Edusamme on lisaks aruannete sisule astunud ka aruannete esitamise viisi osas. Infotehnoloogia ja töövahendid on muutnud aruandlusprotsessi palju lihtsamaks ja kiiremaks ning neid kasutatakse üha laiemalt. Lisaks on komisjon uurinud erinevaid ideid ja lähenemisviise, näiteks aktiivse levitamise tõhustamist.

4. TEGEVUSKAVA

Samal ajal, kui toimivuskontrolli tulemusel leiti, et keskkonnaalane aruandlus täidab üldiselt oma eesmärgi, tehti kindlaks ka lahendamist vajavaid probleeme (vt punkt 2). Nende probleemide lahendamiseks võetakse meetmeid viies valdkonnas. Meetmete eesmärk on:

1. saada õiget teavet õigel kujul ja õigel ajal;
2. ühtlustada aruandlusprotsessi;
3. edendada keskkonnateabe aktiivset levitamist Euroopa ja riiklikul tasandil;
4. kasutada keskkonnaalast aruandlust täiendavaid muid andmeallikaid ja alternatiivseid lähenemisviise ning

⁵ Kodanike teadusalgatused on üha kasvav ülemaailmne nähtus, mis kirjeldab kodanike panust teadusliku teabe ja teadmiste loomisel (vt [Environmental Citizen Science](#), 2013).

⁶ SWD(2016) 188.

⁷ COM(2016) 789 ja COM(2016) 793.

⁸ COM(2015) 593–596.

⁹ INSPIRE direktiiviga luuakse keskkonnapoliitika ja muude keskkonda mõjutavate poliitikasuundade rakendamise eesmärgil ELi ruumiantmete taristu (COM(2016) 478 ja SWD(2016) 273).

5. suurendada sidusust ja koostööd.

Nende meetmete põhjal võib järeldada, et on vaja ühtset aruandlust puudutavat lähenemisviisi. See tähendab, et süsteemilt, kus mitmes erinevas keskkonnapoliitika valdkonnas koostatakse aruandeid paralleelselt, tuleb üle minna standardsemale lähenemisviisile, kus kõigis poliitikavaldkondades järgitakse parimat tava.

Komisjon suurendab Euroopa Keskkonnaameti valmisolekut sellise lähenemisviisi rakendamise toetamiseks, kasutades ametil juba olemasolevaid kogemusi, töövahendeid ja protsesse. Komisjon eraldab vahendeid programmist LIFE (ligikaudu 3,1 miljonit eurot kolmeaastase katseperioodi jooksul), võimaldades seeläbi EEA-l jätkata e-aruandluse meetme rakendamist (vt meede 3 allpool) ja aidata rakendada ka mitut teist allpool esitatud meetet¹⁰. Sellega täiendatakse juba pakutavat tuge seoses aruandluse ning kokkulepitud tulevaste ülesannete (nt energia- ja kliimapoliitika valdkonnas) ja täiendustega (nt seoses võrgustikuga Reportnet 2.0), nagu on sätestatud Euroopa Keskkonnaameti mitmeaastases ja iga-aastases tööprogrammis. Katseperioodi tulemust võetakse seejärel arvesse komisjoni juhitava EEA-EIONET hindamise järeelmeetmetes ning EEA määrusega¹¹ seotud kaalutlustes.

Tulemuseks peaks olema kvaliteetsem teave, mida esitatakse lihtsamalt ja kasutatakse laiemalt. Sellest on kasu kõigile, kes on seotud keskkonnavalase aruandlusega või kellele see huvi pakub. Haldusasutuste halduskoormus väheneb. Ettevõtete koormus väheneb, kui liikmesriikide haldusasutused suurendavat tõhusust seal, kus ettevõtted on kaasatud aruandlusesse ja õiguslikku järelevalvesse. Poliitiliste otsuste tegijad saavad poliitika kujundamiseks kvaliteetsemat teavet. Lisaks saavad Euroopa üldsus, ettevõtted ja haldusasutused parema juurdepääsu paremale keskkonnateabele.

4.1. Õige teabe saamine õigel kujul ja õigel ajal

Toimivuskontrolli käigus leiti, et praegune keskkonnavalane aruandlusprotsess täidab suuresti oma eesmärgi, kuid teatud parandusi võiks siiski teha. Osa nendest parandustest, nt ajakava ühtlustamine, saab teha üksnes õigusakte muutes. Teised muudatused ei nõua seaduste muutmist, kuid neid võidakse üksikasjalikumaks muuta.

Meede 1. Valitud õigusaktides määratletud aruandluskohustuste kohaste õiguslike muudatuste sisseviimine

Ajakava: pandud paika õigusaktide erinevate osade kaupa, vastavalt sellele, kas on vaja komisjoni ettepanekut (ettepanekuid) või mitte.

Lisaks punktis 3 juba kirjeldatud meetmetele uuritakse kõnealuse meetme abil õigusaktide eraldi osade muutmise vajaduse asjus tehtud järeldusi¹². Nende küsimuste detailsema analüüsi alusel teeb komisjon õigusaktide muutmise ettepanekud, mis võivad käsitleda nt järgmist:

¹⁰ Vt meetmed 2, 5, 7, 8, 9 ja 10.

¹¹ EEA määrus (EÜ) nr 401/2009.

¹² Toimivuskontrolli hindamist käsitleva dokumendi (SWD(2017) 230) 8. lisas on esitatud küsimused, mis tuleb lahendada iga õigusakti puhul seoses tekstilise teabe, näitajate, kasulikkuse, tähtaegade, sidususe ja formaadiga.

- aruandluse ajakava/sageduse vajaduse korral vastavusse viimine ja
- liigsete või enam mitte kasulike aruandluskohustuste kõrvaldamine.

Süsteemaatilise ja võrreldava lähenemisviisi tagamiseks täiendab komisjon parema õigusloome suunistes soovitatud lähenemisviisi ja kehtestab võimalikult ulatuslikult keskkonnaalase aruandluse standardsätteid.

Meede 2. Aruandluskohustuste üksikasjalikum hindamine ja muutmine käimasoleva programmi osana

Ajakava: käimasolev tööprogramm

Süsteemaatilise ja võrreldava lähenemisviisi tagamiseks rakendab komisjon käesolevas aruandes kirjeldatud lähenemisviisi ka ELi kehtivate keskkonnaalaste õigusaktide hindamisel ja uute õigusaktiettepanekute koostamisel (nt ühtlustades aruandlusprotsessi või tõhustades üldsuse teavitamise sätteid).

See ühtsem ja teaduslikum lähenemisviis võetakse kasutusele seoses kohustusega uurida kõigi tulevaste hinnangute ja ettepanekute puhul aruandlust üksikasjalikumalt¹³. Sellega toetutakse regulaarsele läbivaatamisele ja hindamisele, mis võimaldavad komisjonil koostöös EEA ja ELi liikmesriikidega¹⁴ vaadata iga mõne aasta tagant läbi aruandluse alusel nõutav teave. Samal ajal on komisjonil võimalik saada ülevaade sellest, kui hästi toimivad õigusaktid üldisemal tasandil. Sellega seoses analüüsitakse läbivaatamisel süsteemaatiliselt järgmisi võimalusi:

- põhinäitajate laialdasem kasutamine ja teabe struktureerimine kõige olulisemates rakendusküsimustes, viidates DPSIR-raamkavale¹⁵ ja parema õigusloome suunistele;
- võimaluse korral selliste põhinäitajate vastavusse viimine säästva arengu eesmärkide, seitsmenda keskkonnaprogrammi ja keskkonnapoliitika rakendamise läbivaatamise laiemate poliitiliste eesmärkidega, et tagada ühtne lähenemisviis;
- tekstilise ja kontekstilise teabe esitamise vajaduse vähendamine või asjakohasel juhul suletud küsimuste sagedasem kasutamine koos ette antud võimalike vastustega;
- riiklikul tasandil avalikult kättesaadava teabe kasutamise eelistamine teabe uuesti küsimisele liikmesriikidelt või ettevõtetelt.

Käimasolev programm uurib ka aruandluse eesmärki ja sellega seotud vajadusi ning esitatud teabe kasutamist. Lisaks sellele vaadatakse läbi asjakohased aruandluskohustused, et need oleksid kooskõlas INSPIRE andmenõuetega, või kui see on tõhusam, siis selleks, et andmenõuded oleksid kohandatud kooskõla tagamiseks aruandluskohustustega. Eesmärk on suurendada kasu, liikudes andmete koostalitlusvõime suunas ilma ebavajalikke kulusid tekitamata.

¹³ *Idem.*

¹⁴ Aruandluse eksperdirühm on olemas enamikes õigusloome valdkondades ja/või EEA-EIONET raamistikus, mida kasutatakse käimasoleva tööprogrammi rakendamiseks.

¹⁵ D: vallapäästvad jõud, P: surve, S: seisund, I: mõju, R: abinõu.

Selles ülevaatusprotsessis võetakse arvesse tõhusama keskkonnaaruandluse põhimõtteid, mis töötati välja algatuse „Make IT Work“ raames¹⁶.

4.2. Aruandlusprotsessi ühtlustamine

Aruandlusprotsessi käigus juba tehtud tööle tuginedes on võimalik täielikult ära kasutada infotehnoloogia vahendeid, sealhulgas tavade ja menetluste standardimiseks.

Meede 3. E-aruandluse moderniseerimine, sealhulgas täiustatud Reportnet võrgustiku ja olemasoleva süsteemi parema kasutamise abil

Ajakava: 2019. aastal alustab tööd Reportnet 2.0 mille võimekust ja tulemuslikkust hakatakse järk-järgult suurendama.

EEA algatas „Reportnet 2.0“ projekti e-aruandluse edendamiseks ja selle moderniseerimiseks uusimate IT-lahenduste abil. Reportnet on EEA andme- ja teabevoogude toetamiseks ja parandamiseks mõeldud süsteem, mida mõni komisjoni osakond kasutab ka oma aruandlusprotsesside läbiviimiseks. Võrgustik oli mõeldud ELi varasema keskkonnapoliitika jaoks ja nüüd on see praegusel ajal edastatava andmemahu tõttu suure koormuse all.

Eesmärk on muuta see keskseks ja ühtseks keskkonnaaruannete (ja võimalusel muude aruannete) esitamise vahendiks ELis, mille võimalused on paremad võrreldes praeguse süsteemiga Reportnet 2.0 (mille eesmärk on peamiselt võimekuse ja turvalisuse parandamine). Reportnet peab vastama ka ELi digitaalse ühtse turu tegevuskavas kehtestatud kõrgematele eesmärkidele, ning iseäranis neile, mis on sätestatud e-valitsuse tegevuskavas¹⁷ ja Euroopa koosvõimeraamistikus¹⁸. Komisjon uurib ka pilveteenuste kasutamise võimalusi Reportnetis ja seda, kas esineb sünergiat energialiidu juhtimist käsitleva kavandatud määruse rakendamisega¹⁹. Komisjon võtab arvesse ühise keskkonnateabe süsteemi (SEIS)²⁰ algatusest saadud kogemusi ning tugineb saavutustele ja kogemustele, mis on saadud valdkondlike teabesüsteemide (nt vee või bioloogilise mitmekesisuse Euroopa teabesüsteemid) rakendamisel.

Sellega seoses edendab komisjon INSPIRE eeskirjade järjepidevat ja tegelikkusele vastavat kohaldamist. INSPIRE direktiivi REFITi hindamine²¹ näitas, et direktiivi praegune rakendamine ei ole täielikult vastavuses ELi keskkonnaõigusest tulenevate aruandlusvajadustega. Komisjon juba töötab selle tagamise nimel, et INSPIRE direktiivi rakendamisel eelistataks „keskkonnavalaste ruumiandmete kogumeid, eelkõige kui need on seotud seire ja aruandlusega“²².

Meede 4. Andmete traalimise vahendite arendamine ja katsetamine ELi tasandil

¹⁶ <http://www.ieep.eu/work-areas/environmental-governance/better-regulation/make-it-work/subjects/2015/08/monitoring-and-reporting>

¹⁷ COM(2016) 179.

¹⁸ COM(2017) 134.

¹⁹ [Vt joonealune märkus 3.](#)

²⁰ KOM(2008) 46 ja SWD(2013) 18.

²¹ COM(2016) 478 ja SWD(2016) 273.

²² <http://inspire.ec.europa.eu/document-tags/mig-workprogramme>

Andmete traalimise abil saavad ELi institutsioonid riigi ja kohaliku tasandi andmetele ligi ilma nende füüsilise esitamiseta. Põhimõtteliselt võimaldab see ELi tasandil paremat ja paindlikumat juurdepääsu andmetele, vähendades sealjuures teistele tekitatavaid ebamugavusi.

Siiani ei ole olnud võimalik töötada välja selline ELi tasandil rakendus, mis suudaks tõhusalt traalida ja kasutada avalikult kättesaadavaid andmeid. On mõningane kogemus, kuid enne selliste vahendite kasutuselevõttu on vaja neid täiendavalt arendada ja katsetada. Komisjon koos EEAgaga investeerib selliste vahendite arendamisse ja katsetab mõnda esialgset ideed enne 2018. aasta lõppu. See hõlmab ELi geoportaali täiendamist ja sidumist projektiga Reportnet. Komisjon töötab muu hulgas välja praktilised suunised selle kohta, kuidas andmete traalimist saaks keskkonnapoliitikas tulevikus tõhusamalt kasutada toimivuskontrolli käigus kindlaks tehtud probleemide lahendamiseks (nt õiguskindlusega seotud küsimused).

4.3. Keskkonnateabe Euroopa ja riiklikul tasandil aktiivse levitamise edendamine

Aruandlus ei peaks olema ette nähtud vaid ELi institutsioonide jaoks. Muu hulgas peaks see näiteks võimaldama üldsusel paremini aru saada neid ümbritseva keskkonna seisundist.

Meede 5. Euroopa ja riiklike keskkonnateabesüsteeme käsitlevate suuniste koostamine ning parimate tavade edendamine nii, et andmed on kergesti kättesaadavad ja arusaadavad

Ajakava: suuniste ja parimate tavade näidete avaldamine 2018. aastal

Komisjon edendab aktiivset teabe levitamist suuniste ja parimate tavade jagamise abil nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil, rakendades täielikult INSPIRE direktiivi (vt ka meedet 6). Suunised koostatakse tihedas koostöös liikmesriikide ja teiste huvigruppidega. Need tuginevad valdkondliku töö kogemustele ja katseprojektidele, iseäranis neile, mis on ellu viidud struktureeritud rakendus- ja teaberaamistiku (SIIF)²³ raames. See tegevus ühendatakse ka Århusi konventsiooni rahvusvaheliste protsessidega, toetades elektrooniliste vahendite laiemat kasutamist teabe aktiivse levitamise eesmärgil üldsusele kergesti arusaadaval ja kättesaadaval viisil.

Väga oluline on tagada, et liikmesriikide halduspiirid ei takistaks andmevooge ega andmehaldust. Teave peaks riigiasutuste ja üldsuse vahel sujuvalt liikuma. Selle meetme rakendamisel on oluline, et see toimiks piiriülevalt ja sõltumata sellest, millisest liikmesriigist teave algselt pärineb.

Kogu keskkonnateabele peaks olema avatud juurdepääs ning seda peaks iseäranis uurijatel ja teadlastel olema lihtne leida ja korduvalt kasutada.

Meede 6. INSPIRE direktiivi täieliku rakendamise edendamine, eelistades andmekogumeid, mis on ELi keskkonnaalaseid õigusakte puudutava rakendamise ja aruandluse puhul kõige olulisemad

²³ Vt katseprojekti näidet siit <http://uwvtd.oieau.fr/>.

Ajakava: liikmesriigid avaldavad INSPIRE direktiiviga kooskõlas prioriteetsete andmekogumite nimekirja 2018. aastaks ja vaatavad edusammud liikmesriikide aruannete alusel 2019. aastaks läbi.

INSPIRE hindamise järelmeetmena tegeleb komisjon keskkonnalaste aruandluskohustustega seotud ruumiandmekogumite (mis kuuluvad INSPIRE direktiivi alla) kindlaks tegemisega²⁴. Vastavalt INSPIRE direktiivile peavad liikmesriigid nende andmekogumite jaoks looma asjakohased metaandmed ja tegema need riiklikul tasandil kättesaadavaks (vaatamis-, allalaadimis- ja otsinguteenuste kaudu). Vähesed liikmesriigid on seda tegelikult teinud. Kui komisjon on koostöös liikmesriikidega²⁵ kõnealuse loetelu koostanud, jälgib ta INSPIRE kohustuste rakendamist kõnealuses direktiivis sätestatud mehhanismi abil.

4.4. Muude võimalike andmeallikate ja lähenemisviiside uurimine keskkonnaaruandluse täiendamiseks

Võimalused kasutada muide andmeallikaid (nt Copernicuse programm või kodanike teadusalgatused) aruandluse täiendamiseks või vahel ka alternatiivse töövahendina on suured. Siiski näitab kogemus, et see ei pruugi olla lihtne ja lahendada tuleb hulk küsimusi.

Meede 7. Copernicuse programmi alusel loodud andmete parem kasutamine

Ajakava: meetmete kehtestamine valitud valdkondades 2017. aastal

Maa seire ELi programm Copernicus koosneb ELile kuuluvate satelliitide süsteemist, mis koguvad ennenägematus mahus Maa seire andmeid. Copernicuse kaudu saadav valdkonnateave võib mängida olulist rolli keskkonnanõuete täitmise tagamise protsessis muu hulgas teadlikkuse tõstmise, mittevastavuste tuvastamise ja uuringute juhtimise kaudu. Samas võib niisugune teave olla oluline keskkonnaalase seire ja aruandluse puhul. Näiteks kasutatakse satelliidifotosid, et jälgida Natura 2000 aladel paiknevatel rohumaadel toimuvaid muutusi. Selliste arengute toetamiseks uuritakse järelmeetmete raames võimalusi, kuidas Copernicuse andmeid saaks kasutada selleks, et täiendada või üldiselt parandada aruandlusprotsessis ja laiemalt ELi keskkonnapoliitikas kasutatava teabe kvaliteeti. Need meetmed tuginevad EEA kogemustele ja nendega püütakse täiendada kasutajatele esitatavaid nõudeid eelkõige looduse, vee- ja merenduspoliitika valdkondades. Peale selle tuleks uurida ka sünergiat Maa jälgimise süsteemide süsteemiga (GEOSS), mille osaks on nii Copernicus kui ka muud rahvusvahelised ja üle-euroopalised Maa seire võrgustikud.

²⁴ COM(2016) 478 ja SWD(2016) 273.

²⁵ [Esialgne loetelu on nüüd veebis saadaval.](#)

Meede 8. Kodanike teadusalgatuste laiemal kasutamise edendamine keskkonnaalase aruandluse täiendamiseks

Ajakava: astmelised meetmed, mille tulemuseks on suuniste välja töötamine 2019. aastal

Veel täiendav teabe- ja andmeallikas keskkonna valdkonnas on kodanike teadusalgatused²⁶. Nende kaudu on võimalik keskkonnateavet kulutõhusalt koguda ning need on kasulikud, kuna annavad varajasi hoiatusi keskkonnasuundumuste ja kindlate probleemide kohta. Samal ajal tõstavad need teadlikkust ja annab inimestele rohkem võimalusi. Sellegipoolest ei ole vaatamata kodanike teadusalgatustega seotud andmete ja tegevuste kasvavale hulgale kodanike teadusalgatuste andmed ametlikus keskkonnaseires ja -aruandluses (veel) laiemalt kasutusele võetud (iseäranis seetõttu, et mõnes valdkonnas ei ole niisugused andmed samaväärsed andmetega, mis saadakse teaduslikult täpsemaid andmeid võimaldavate seireseadmetega)²⁷. Teadusalgatused võivad olla aga ametlike aruannete ja meetmete aluseks ja neid täiendada näiteks juhul, kui kodanikud teavitavad probleemidest kohaliku prügilaga.

Komisjon jätkab kodanike teadusalgatustega seotud tegevuste edendamist ELi teadus- ja innovatsiooniprogrammide kaudu. See hõlmab sellise tehnoloogia väljatöötamist, mis võimaldab kodanikel anda oma panus (nt õhukvaliteeti seiresse), edendades olemasolevate meetmete kooskõla piirkondlikul, ELi ja rahvusvahelisel tasandil ning toetades ja levitades parimaid tavasid.

4.5. Sidususe ja koostöö parandamine

Meede 9 Koostöö parandamine muudes valdkondades keskkonnakaitse eesmärgil kogutud andmete jagamisel ja kasutamisel

Ajakava: tõhustamist vajavate koostöömeetmete kaardistamine 2017. aastal

Keskkonnalane aruandlus ja statistika ning muude ELi poliitikavaldkondade aruandlus ja statistika eelkõige põllumajandus-, kliima, tarbija-, tervise-, energia-, merendus- ja kalanduspoliitika valdkonnas on omavahel seotud. Kaalutakse teatavaid võimalusi koostöö parandamiseks olemasolevate andmete ELi tasandil kasutamisel. Muudele komisjoni osakondadele esitatud teavet saab mõnel juhul keskkonnapoliitika kujundamiseks tõhusamalt kasutada. Häid näiteid esineb näiteks põllumajandus-, keskkonna- ja kliimavaldkondades. Tuleb võtta ka muid meetmeid, sealhulgas hinnata, millises ulatuses on jäätmetestatistika määrus, kui see vastu võetakse, kooskõlas ELi läbivaadatud jäätmealastest õigusaktidest tulenevate aruandluskohustusega.

ELi energiaalastest õigusaktidest²⁸ tulenevate kavandamis-, aruandlus- ja seirekohustuste toimivuskontrolli käigus käsitles komisjon ka sellega seotud küsimusi. Mõlema ühtlustamisprotsessi puhul on võimalik koondada ressursse ja luua seoseid (nt näitajate või elektroonilise aruandluse puhul).

Järelmeetmeid rakendatakse viisil, mis tekitab positiivse sünergia asjaomastes poliitikavaldkondades.

²⁶ SWD(2016) 188.

²⁷ <http://eurobirdportal.org/>

²⁸ SWD(2016) 396 ja 397.

Meede 10. Koostöö tugevdamine asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, et ühtlustada aruandlust ja teabe haldamist ELi ja rahvusvahelisel tasandil

Ajakava: tõhustamist vajavate koostöömeetmete kaardistamine 2017. aastal

ELi ja rahvusvaheliste organisatsioonide vahel on keskkonnaalase aruandluse tõhustamiseks juba olemas erinevaid algatusi ja koostöömehhanisme. Sellisele koostööle tuginedes teeb komisjon koos liikmesriikidega täiendavaid jõupingutusi, et lisada kõnealune küsimus süstemaatiliselt rahvusvaheliste keskkonnaalaste kokkulepete päevakorda seal, kus seda veel tehtud ei ole.

5. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED

Keskkonnaalase aruandluse ja õigusliku järelevalve toimivuskontroll on loonud praeguse olukorra tugevuste ja nõrkuste kohta ulatusliku tõendibaasi. Üldiselt on lähenemine keskkonnapoliitikale küps ja proportsionaalne. Liikmesriikide ja ELi asutuste praegused investeeringud toovad märkimisväärset kasu. See näitab, et ELi keskkonnaalased õigusaktid annavad reaalse kasu ja et Euroopa üldsus on neist teadlik. Kui olukord on üldiselt hea, siis paljude ühtlustamismeetmete rakendamisega ollakse algust tehtud või lõpule jõudmas. Toimivuskontrolli käigus on kindlaks tehtud ka mitu spetsiifilist või valdkondadevahelist küsimust, mille puhul saaks olukorda parandada või uurida uusi võimalusi, näiteks uute tehnoloogialahendustega kaasnevad võimalused geograafiliselt täpsete andmete kiireks saamiseks.

Tänu nendele täiendavatele meetmetele muutub keskkonnaalane aruandlus läbipaistvamaks, täpsemaks ja tõhusamaks. Meetmetega ühtlustatakse kohustusi veelgi, vähendades seeläbi halduskoormust ja tugevdades tõendibaasi. See toob kasu haldusasutustele, ettevõtetele ja Euroopa üldsusele. Halduskoormust vähendatakse, kuid kasu samal ajal säilib või suureneb peamiselt tänu tõhususe ja läbipaistvuse suurenemisele (nt teabe levitamine laiemale avalikkusele).

Komisjon jälgib nende meetmete rakendamist ja hindab olukorda 2019. aastal.

Lisa. Kavandatud meetmete ülevaade

Nr	Meede	Ajakava
1	Valitud õigusaktides määratletud aruandluskohustuste õiguslikud muudatused.	Ajakava on pandud paika õigusaktide erinevate osade kaupa, vastavalt sellele, kas on vaja komisjoni ettepanekut (ettepanekuid) või mitte.
2	Aruandluskohustuste üksikasjalikum hindamine ja muutmine käimasoleva programmi osana.	Käimasolev tööprogramm.
3	E-aruandluse moderniseerimine, sealhulgas täiustatud Reportnet võrgustiku ja olemasoleva süsteemi parema kasutamise abil.	2019. aastal alustab tööd Reportnet 2.0, mille võimekust ja tulemuslikkust hakatakse järkjärgult suurendama.
4	Andmete traalimise vahendite arendamine ja katsetamine ELi tasandil.	Katsetulemuste esitamine 2018. aastal.
5	Euroopa ja riiklike keskkonnateabesüsteeme käsitlevate suuniste koostamine ning parimate tavade edendamine nii, et andmed on kergesti kättesaadavad ja arusaadavad.	Suuniste ja parimate tavade näidete avaldamine 2018. aastal.
6	INSPIRE direktiivi täieliku rakendamise edendamine, eelistades andmekogumeid, mis on ELi keskkonnaalaseid õigusakte puudutava rakendamise ja aruandluse puhul kõige olulisemad.	Liikmesriigid avaldavad INSPIRE direktiiviga kooskõlas prioriteetsete andmekogumite nimekirja 2018. aastaks ja vaatavad edusammud liikmesriikide aruannete alusel läbi 2019. aastaks.
7	Copernicuse programmi kaudu loodud andmete parema kasutuse tagamine.	Meetmete kehtestamine valitud valdkondades 2017. aastal.
8	Kodanike teadusalgatuste laiema kasutamise edendamine keskkonnaalase aruandluse täiendamiseks.	Astmelised meetmed, mille tulemuseks on suuniste välja töötamine 2019. aastal.
9	Koostöö parandamine muudes valdkondades keskkonnakaitse eesmärgil kogutud andmete jagamisel ja kasutamisel.	Tõhustamist vajavate koostöömeetmete kaardistamine 2017. aastal.
10	Koostöö tugevdamine asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonidega, et ühtlustada aruandlust ja teabe haldamist ELi ja rahvusvahelisel tasandil.	Tõhustamist vajavate koostöömeetmete kaardistamine 2017. aastal.